

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Kazenski oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2010:IV.IPS.87.2009

Evidenčna številka: VS2005301

Datum odločbe: 08.07.2010

Senat:

Področje: DELOVNO PRAVO - PREKRŠKI

Institut: kršitev materialnih določb zakona - obstoj prekrška - prekršek po Zakonu o delovnih razmerjih - odmor med delovnim časom - minimalno trajanje - razporeditev časa za odmor

Zveza: ZP-1-UPB3 člen 156, 156-1. ZDR člen 154, 154/1

Jedro

Pri odločanju o režimu odmora (ali je ta določen kot enotesn odmor v trajanju 30 minut ali pa je odmor sestavljen iz več delov ter kako dolgo traja posamezen del) je treba zasledovati namen te pravice ob upoštevanju potreb delovnega procesa in potreb delavcev po regeneraciji.

Izrek

I. Zahtevi za varstvo zakonitosti se ugodi in se izpodbijana sodba Okrajnega sodišča v Slovenj Gradcu v zvezi z odločbo Inšpektorata RS za delo, enota Velenje, spremeni tako, da se postopek o prekršku ustavi.

II. Stroški postopka bremenijo proračun.

Obrazložitev

A.

1. Z uvodoma navedeno odločbo je Inšpektorat RS za delo, enota Velenje (v nadaljevanju prekrškovni organ) spoznal pravno osebo F. d.o.o. in odgovorno osebo pravne osebe M.F. za odgovorna prekrška po 9. točki prvega odstavka 230. člena Zakona o delovnih razmerjih (v nadaljevanju ZDR) in jima izrekel globo 1500 EUR pravni osebi in 150 EUR odgovorni osebi pravne osebe. Okrajno sodišče v Slovenj Gradcu je zahtevi obeh vlagateljev za sodno varstvo zavrnilo kot neutemeljeni.

2. Zoper navedeno sodbo Okrajnega sodišča v Slovenj Gradcu v zvezi z odločbo prekrškovnega organa je vrhovni državni tožilec vložil zahtevo za varstvo zakonitosti zaradi kršitve 9. točke (sedaj 13. točke) prvega odstavka 230. člena v zvezi s prvim odstavkom 154. člena ZDR na način iz 1. točke 156. člena Zakona o prekrških (v nadaljevanju ZP-1). Predlaga, naj Vrhovno sodišče sodbo Okrajnega sodišča v Slovenj Gradcu ZSV 273/2008 z dne 4.6.2009 v zvezi z odločbo Inšpektorata RS za delo, enota Velenje z dne 25.3.2008 spremeni tako, da postopek o prekršku ustavi.

3. Vrhovno sodišče je zahtevo za varstvo zakonitosti na podlagi določbe 171. člena ZP-1 in ob smiselni uporabi določbe drugega odstavka 423. člena ZKP poslalo pravni osebi in odgovorni osebi pravne osebe, vendar odgovora nista podala.

B.

4. Zahteva za varstvo zakonitosti navaja, da prvi odstavek 154. člena ZDR določa, da ima delavec, ki dela poln delovni čas, med dnevnim delom pravico do odmora, ki traja 30 minut, niti zakon niti mednarodne konvencije, ki urejajo področje dela, pa ne vsebujejo določbe, ki bi narekovala, da mora odmor med delovnim časom trajati 30 minut neprekinjeno. Pravna oseba ima odmor med delovnim časom v dogovoru z delavci urejen tako, da traja enkrat 20 minut in dvakrat po pet minut, takšna ureditev pa ni v nasprotju z določbo prvega odstavka 154. člena ZDR, saj omogoča obnovitev psihofizičnih moči delavca med delom, kar je namen te določbe.

5. Direktiva 2003/88/ES Evropskega parlamenta in Sveta o določenih vidikih organizacije delovnega časa v 4. členu določa, da države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi vsakemu delavcu, katerega delovni dan je daljši od šestih ur, zagotovijo pravico do odmora, podrobnosti, vključno s trajanjem in pogoji, pod katerimi je dodeljen, pa se določijo v kolektivnih pogodbah ali sporazumih med socialnimi partnerji ali, v nasprotnem primeru, z nacionalno zakonodajo. Primerjalnopravni pregled (povzet po Komentarju Zakona o delovnih razmerjih, GV založba, Ljubljana 2008, str. 739) evropskih zakonodaj pokaže, da se pravica zaposlenih do odmora med delovnim časom večinoma določa z zakonodajo, v nekaterih državah pa tudi s kolektivnimi pogodbami, odmor pa traja v povprečju od 15 do 30 minut, pri čemer se lahko s kolektivnimi pogodbami ta pravica določi ugodneje.

6. Prekrškovni organ je ugotovil, da pravna oseba F. d.o.o. delavcem omogoča koriščenje pravice do odmora v trajanju 20 minut, ko je predviden čas za malico in še dvakrat po pet minut. Po presoji prekrškovnega organa mora delodajalec delavcem omogočiti odmor med delovnim časom v trajanju najmanj 30 minut, pri čemer kakršnokoli drobljenje tega odmora ni dopustno, saj se lahko delavčeve psihofizične moči obnovijo zgolj v strnjem 30 minutnem odmoru. Na enako materialnopravno stališče se je postavilo tudi Okrajno sodišče v Slovenj Gradcu, ko je presojalo zahtevo za sodno varstvo pravne osebe in odgovorne osebe pravne osebe ter ju je zato zavrnilo kot neutemeljeni.

7. Prvi odstavek 154. člena ZDR določa, da ima delavec, ki dela polni delovni čas, pravico do odmora, ki traja 30 minut. Pravilno je stališče zahteve, da je namen te določbe vzdrževanje oziroma obnovitev delavčevih psihofizičnih sposobnosti v času dnevne delovne obveznosti in je eden izmed ukrepov zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu. Glede na to, da iz jezikovne razlage določbe prvega odstavka 154. člena ZDR ne izhaja, da bi odmor med delom nujno trajal neprekinjeno 30 minut, je ta lahko določen tudi drugače, torej v več delih, pri čemer pa mora biti uresničen namen pravice do odmora med delom, to je povrnitev psihofizičnih sposobnosti delavca. Pri odločanju o režimu odmora (ali je ta določen kot enotesen odmor v trajanju 30 minut ali pa je odmor sestavljen iz več delov ter kako dolgo traja posamezen del) je torej

treba zasledovati namen te pravice ob upoštevanju potreb delovnega procesa in potreb delavcev po regeneraciji. Zato je mogoče, da bi bil režim uresničevanja pravice do odmora urejen na način, ki bi predstavljal obid zakonske norme 154. člena ZDR, četudi bi bilo skupno trajanje odmora sicer ustrezno (na primer odmor, razdeljen na veliko število kratkih delov v trajanju, ki delavcem ne omogočajo realne možnosti koriščenja odmora).

8. Vsebina sicer kogentne norme prvega odstavka 154. člena ZDR o trajanju odmora med delovnim časom je torej, da čas odmora med delovnim časom ne sme trajati manj kot 30 minut (za delavca, ki dela poln delovni čas). Na podlagi jezikovne razlage te določbe ni mogoče zagovarjati materialnopravnega stališča prekrškovnega organa in sodišča, da mora odmor med delovnim časom vedno in v vseh primerih trajati 30 minut neprekinjeno. Kogentno je torej določen le skupen čas trajanja odmora, ne pa njegova razporeditev. Izhajajoč iz že opredeljenega namena zakona ni mogoče zagovarjati stališča, da je mogoče psihofizično regeneracijo delavca doseči zgolj z odmorom v neprekinjenem trajanju 30 minut. Iz ureditev v primerljivih evropskih državah (točka 5 obrazložitve te sodbe) izhaja, da je čas trajanja odmora urejen različno in sicer povprečno v trajanju od 15 do 30 minut, pri čemer tudi zakonodaje s krajšim trajanjem odmora zasledujejo isti namen, to je povrnitev psihofizičnih sposobnosti delavca. Da je mogoče ta namen doseči tudi z odmorom v dveh ali več delih, kaže tudi ureditev v Kolektivni pogodbi za dejavnost trgovine Slovenije, na katero se sklicuje zahteva za varstvo zakonitosti in ki omogoča, da se odmor med delovnim časom v skladu s potrebami delovnega procesa in potrebami delavcev določi v dveh ali več delih, pri čemer mora en del trajati neprekinjeno vsaj 15 minut. Po presoji Vrhovnega sodišča ni nepomembno niti izrecno soglasje Zbora delavcev pravne osebe (kljub temu, da gre za pravico, ki se ji delavci ne morejo odpovedati) k režimu odmora v treh delih, saj kaže na to, da so delavci presodili, da jim takšen režim odmora bolj ustreza kot enkratni odmor v neprekinjenem trajanju 30 minut. Glede na vse navedeno bi bilo mogoče o kršitvi določbe 154. člena ZDR govoriti zgolj v primeru, ko odmor med delovnim časom (sicer v skupnem trajanju 30 minut) zaradi neustrezne razporeditve posameznih delov odmora več ne bi omogočal izpolnitve zasledovanega namena te določbe. Takšno ugotovitev pa je po presoji Vrhovnega sodišča potrebno vezati na okoliščine posameznega primera, saj je ustreznost trajanja in razporeditve odmora potrebno presojati glede na potrebe konkretnega delovnega procesa in delavcev. V obravnavanem primeru ni bilo ugotovljeno in argumentirano, da odmor v trajanju 20 minut in dvakrat po pet minut, glede na naravo in težo dela, ne dosega svojega smotra. Odločba prekrškovnega organa na splošni ravni sicer sprejema, da je določitev trajanja odmora oziroma njegova razporeditev na dele odvisna od narave dela, ne obsega pa ugotovitve, da narava dela v pravni osebi F. d.o.o. ne dopušča delitve odmora na več delov. Zato je napačno stališče prekrškovnega organa in Okrajnega sodišča v Slovenj Gradcu, da je vsak odstop od režima odmora v neprekinjenem trajanju že kršitev 154. člena ZDR in s tem tudi prekršek. Prekrškovni organ s stališčem, da je ravnanje pravne osebe in odgovorne osebe pravne osebe prekršek, prekršila prvi odstavek 154. člena ZDR (1. točka 156. člena ZP-1).

9. Ker je zahteva za varstvo zakonitosti utemeljena, ji je Vrhovno sodišče na podlagi prvega odstavka 426. člena ZKP v zvezi s 171. členom ZP-1 ugodilo in izpodbijano pravnomočno odločbo spremenilo tako, da je postopek o prekršku ustavilo.

Datum zadnje spremembe: 18.03.2020